

Intressebevakning

Aktia

Intressebevakning

fullmakt, intressebevakningsfullmakt och
intressebevakning

Premiumbankir Kimmo Sui
kimmo.sui@aktia.fi
Aktia Bank Abp

Man kan vara juridiskt förutseende och planera och bereda sig för sin egen framtid, med tanke på eventuellt förlorad handlingsförmåga. Det lönar sig att vara förutseende!

**Olika sätt att förbereda sig
juridiskt**

1. Vanliga fullmakter

**2.
Intressebevakningsfullmakt
(temat som berörs mest idag
inför Åbo svenska
pensionärsklubb)**

**3. Intressebevakning som en
sista trygghet**

Frågor som kräver förutseende

- 1. Ekonomiska ärenden och
- 2. Personliga ärenden

- Skötsel av bankärenden: Alla vill självfallet att det ska vara så tryggt och säkert som möjligt. Den teknologiska utvecklingen har fört med sig nya sätt att sköta ekonomin och förvalta egendomen: elektroniska bankkoder, nätbankstjänster och e-fakturor är redan vardag. Man måste enligt den förändrade lagstiftningen allt noggrannare kunna påvisa vem det är som ansvarar för vilka bankärenden och med vilka fullmakter.

Kom ihåg åtminstone följande gällande bankfrågor:

- 1. Se till att dina räkningar och depositioner alltid blir omskötta, även om du inte kan sköta dem själv. Men överlåt aldrig rättigheter åt personer du inte kan lita på.**
- 2. Att sköta bankärenden med fullmakt kan vara besvärligt, speciellt på lång sikt. Om du ändå använder en sådan bör du se till att den är tillräckligt specificerad.**
- 3. Ifall du för bankärenden har gjort en fullmakt lönar det sig att också göra en intressebevakningsfullmakt, eftersom övriga fullmakter inte alltid godkänns den dag ditt hälsotillstånd försämras.**
- 4. Intressebevakning som ett myndighetsbeslut kan betyda att din rätt att sköta dina bankärenden begränsas. Förbered dig därför i tid på en eventuell förlorad handlingsförmåga genom att göra en egen intressebevakningsfullmakt och överlåta kontostyrelsemyndigheten till. Du inte själv är beredd att**

Vanliga fullmakter

Man kan inte sköta en annan persons ekonomiska angelägenheter utan vederbörliga fullmakter

- Olika typer av "vanliga" fullmakter
 - Vanligen skriftlig
 - S.k. öppna fullmakter, där man inte alls har specificerat de frågor som fullmakten gäller, är i allmänhet inte att rekommendera (banken godkänner inte dylika). Det är bra att noggrant specificera de frågor där man vill överlåta beslutsrätten åt en annan person
- Att göra en fullmakt
 - För att fullmakten ska vara giltig krävs att fullmaktsgivaren förstår fullmaktens innehåll och betydelse
 - Olika myndigheter och företag kan ha egna blanketter, tex. har Aktia Bank egna dylika
- Fullmaktens giltighetstid
 - Är i kraft så fort den är gjord eller enligt vad man uppgett i fullmakten
 - I princip i kraft ifall fullmaktsgivaren senare förlorar förmågan att förstå dess innebörd, eller att övervaka den befullmäktigades sätt att sköta sitt uppdrag. Men banken mfl kan konstatera att den inte längre godkänns ifall fullmaktsgivaren förlorar sin rättshandlingsförmåga
 - Rekommendation: det lönar sig att även uppgöra en intressebevakningsfullmakt som träder i kraft först då ärendena inte längre kan skötas med en vanlig fullmakt

Intressebevakningsfullmakt

Man kan genom en intressebevakningsfullmakt undvika att det utses en intressebevakare.

- I ett nötskal:
- I en intressebevakningsfullmakt förordnas en person att sköta ens angelägenheter den dag man inte längre är kapabel att göra det
- Att rekommendera för alla (myndiga personer oberoende av ålder el.dyl.) som i sin närmaste krets har en betrodd person som vid behov kan sköta ens angelägenheter
- Den betrodda personen får genom intressebevakningsfullmakten fullmakt att så smidigt och enkelt som möjligt sköta ärenden i anslutning till såväl ekonomi och egendom som sjukdom och hälsa
- Den träder i kraft först då fullmaktsgivaren har blivit oförmögen att själv sköta sina angelägenheter, och den fastställts av magistraten

Intressebevakningsfullmakt forts.

- Genom en intressebevakningsfullmakt kan man själv utse den person man vill att sköter ens angelägenheter ifall att man själv insjuknar eller råkar ut för en olycka. Genom den sköts angelägenheterna både:
 - 1) i enlighet med dina egna önskemål och beslut och
 - 2) möjligast enkelt och smidigt, men ändå pålitligt. En betrodd anhörig kan med hjälp av intressebevakningsfullmakten sköta dina ärenden så enkelt och smidigt som möjligt, utan magistratens regelbundna övervakning och byråkrati. Att fungera som intressebevakningsfullmäktig är således lättare, och i allmänhet också förmånligare, än intressebevakning (myndighetsbeslut som rättsgrund), som intressebevakningsfullmakten ofta sammanblandas med.

Intressebevakningsfullmakt forts.

De formella kraven är viktiga att följa!

En intressebevakningsfullmakt förutsätter att:

- Fullmaktsgivaren tillräckligt förstår dess innebörd och innehåll.

Rekommendation: gör det i tid! Om man är mycket gammal, sjuklig eller t.ex. insjuknat i en minnessjukdom så är det bra att till fullmakten bifoga ett färskt läkarutlåtande, där det intygas att man är kapabel att uppföra ifrågavarande dokument.

- Det är ett formbundet dokument. Ifall den inte har uppgjorts på det lagen föreskriver kan fullmaken inte fastställas. Till formkraven hör att den bör vara skriftlig, undertecknad och samtidigt bevitnad av två ojäviga vittnen, som bägge är medvetna om att det rör sig om en intressebevakningsfullmakt.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Att utse en intressebevakningsfullmäktig

- Bygger på ett obetingat förtroende mellan fullmaktsgivaren och den befullmäktigade. Viktigt således att noga tänka efter vem det är man har ett speciellt stort förtroende för. Den befullmäktigade ges vidsträckta befogenheter att agera till förmån för fullmaktsgivaren, utan regelbunden övervakning. Den befullmäktigade hittas därför vanligen i den närmaste kretsen, oftast den äkta maken/makan, ett barn eller en annan nära släkting. Behöver inte vara släkting utan kan vara vem som helst som man har ett speciellt förtroende för t.ex. en god vän eller en yrkesmänniska specialiserad på den typen av uppdrag. Man kan däremot inte utse en juridisk person (förening eller företag), utan det bör alltid vara en person.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Ersättare för den befullmäktigade även viktig

- Ersättare och andrahandsfullmäktige enligt lagtexten. Det är viktigt med ersättare för att man då kan använda fullmakten även då den befullmäktigade av någon orsak är förhindrad att utföra sitt uppdrag, tillfälligt.
- Jävssituationer, typiska situationer inom en familj uppstår i samband med arvsskiften eller gåvor, eller i situationer då någon vill sälja en bostad till en familjemedlem. Även om man inte så ofta kanske stöter på dylika jävssituationer så är det att rekommendera att man utser också en ersättare utanför den egna familjen. Ifall man i en jävssituation inte hittar en ersättare för den befullmäktigade, kan man i dennes ställe utse en allmän intressebevakare. Detta medför extra väntan och kostnader, som kan undvikas om man redan i förväg utser en ersättare utanför familjen!

Intressebevakningsfullmakt forts.

- Fullmäktig:
 - Den person man i första hand vill att ska fungera som sin intressebevakningsfullmäktige
 - Fullmäktig i andra hand
 - Den person som blir befullmäktig ifall den som är fullmäktig i första hand är permanent förhindrad, avstår från det eller vägrar utföra sitt uppdrag
 - Ersättare
 - Den person som blir befullmäktig ifall förstahands- eller andrahandsfullmäktige tillfälligt är förhindrad att fungera som fullmäktig
 - Ett tillfälligt uppdrag
 - Bör helst vara en person utanför familjen, för undvikande av jäv

Intressebevakningsfullmakt forts.

Intressebevakningsfullmaktens innehåll

- Ges vanligen möjligast vidsträckta fullmakter i både ekonomiska och personliga ärenden. Ifall fullmaktsgivaren också har formulerat sin värdvilja är det bäst att man nämner om det i intressebevakningsfullmakten (och vice versa)
- Man kan också specificera fullmakten så att den gäller enbart ekonomiska eller enbart personliga frågor, kan också begränsas till att gälla bara en viss del av förmögenheten, en viss rättshandling eller en viss annan fråga.
- **Ekonomiska frågor:** Oftast "min egendom och mina övriga ekonomiska angelägenheter".
- Man kan begränsa fullmakten till att gälla bara en viss del av egendomen, en viss rättshandling eller en specifik fråga.
- Intressebevakningsfullmakten möjliggör också givande av gåva och tom. arvsskatteplanering, men då bör detta klart framgå av den.
- Försäljning av fastighet: Man behöver inte i fullmakten specificera vilka fastigheter det gäller utan det räcker med en allmän intressebevakningsfullmakt att överlåta fastigheter. Men fastighetsfrågan måste nämnas för annars får inte den befullmäktigade sköta dylika ärenden.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Intressebevakningsfullmaktens innehåll

- **Personliga ärenden:** En intressebevakningsfullmakt kan innehålla också en fullmakt att sköta s.k. personliga angelägenheter. Det betyder i praktiken beslut som gäller hälsa och sjukdom, såsom valet av vårdplats eller en vårdrekommendation i samband med viktiga vårdbeslut. Andra personliga frågor är namnbyte eller anskaffning av pass.
- När det gäller personliga angelägenheter ges fullmakt åt den befullmäktigade endast i sådana frågor vars innebörd fullmaktsgivaren inte förstår i den stund fullmakten ska användas. Fullmaktsgivaren har alltid själv beslutanderätten i personliga frågor, så länge denne själv förstår deras innebörd, även om intressebevakningsfullmakten redan skulle ha fastställts av magistraten.
- Uppgifter som berör den egna hälso- och sjukvården är känsliga, och därför konfidentiella. Det innebär att den professionella sjukvårdspersonalen inte får ge ut uppgifter om den till andra än dem som har rätt att få den – t.ex. just den person vars intressebevakningsfullmakt inkluderar frågor i anslutning till sjukdom och hälsa.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Anvisningar till den befullmäktigade

- Den befullmäktigade får genom ib-fullmakten rätt att fungera som fullmaktsgivarens ställföreträdare. Man kan dessutom ge anvisningar om hur fullmakten ska användas. Anvisningarna är helt personliga och berör i allmänhet de frågor som för fullmaktsgivaren är viktiga. Anvisningarna binder den befullmäktigade och det är därför bäst att göra dem skriftligt.
- Vanligt:
 - Att skriva in vad som ska ske med bostaden/den egna gården
 - Sådana som berör fritiden, eller möjligheten att träffa släktingar som bor utomlands. Man kan t.ex. Skriva in att: "mina pengar ska användas till att betala kostnader för mig och min assistent, då jag en gång om året besöker de barn och barnbarn som bor utanför Finland." Dylika anvisningar gör att den befullmäktigade är tvungen att spendera fullmaktsgivarens pengar på sådant som är viktigt för denne.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Anvisningar till den befullmäktigade

Likaså kan man till den befullmäktigade i anvisning ge "mindre", för just dig små men betydelsefulla saker som höjer på livskvaliteten t.ex. önskan om en snaps konjac på kvällen, yllesockor på natten och i kaffe ska det vara grädde i!

Intressebevakningsfullmakt forts.

Undertecknade och bevittnande

- En ib-fullmakt är fullmaktsgivarens viljeyttring, vilket gör att fullmakten undertecknas endast av fullmaktsgivaren och vittnena. Man behöver alltså inte namnteckningar även av dem som befullmäktigas, men det är viktigt att i förväg försäkra sig om att de tar emot uppdraget. Det räcker med ett muntligt samtycke.
- Ib-fullmakten bör undertecknas av två ojäviga vittnen som är över 18-år gamla och som bägge samtidigt är närvarande. Om vittnena inte är ojäviga, så är ib-fullmakten värdelös! Ofta är t.ex. paret i grannhuset, en vän eller en arbetskamrat lämpliga och jävsfria vittnen.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Förvaring

- Ib-fullmakten ges ofta till den befullmäktigade och detta är också att rekommendera. Fullmakten förvaras på en säker plats till det blir aktuellt att använda den. Den överläts alltså inte till magistraten eller någon annan myndighet i samband med att den uppgörs.
- Säker plats är t.ex. ett bankfack. Det är viktigt att den ursprungliga ib-fullmakten kan hittas och vara tillgänglig den dag den behövs. Magistraten kan fastställa endast den ursprungliga ib-fullmakten, då det är absolut nödvändigt att förvara den omsorgsfullt.
- Hänt, konkret fall: "Vi lät uppgöra ib-fullmakten. Min far utsåg mig till sin fullmäktige. Jag förvarade min egen ib-fullmakt och mina föräldrar sina fullmakter. Då min fars minnesjukdom försvårades och kom till ett skede då vi behövde hans ib-fullmakt. Men vi kunde inte hitta hans ursprungliga fullmakt i den mapp där han förvarade sin viktiga papper. Vi letade genom hela huset men kunde inte hitta den. I något skede påstod han att den var stulen, eller att min mor gömt den... Situationen är nu den att vi inte kan hitta den och min far är inte längre kapabel att göra en ny. Jag borde från början själv ha tagit hand om fullmakten och haft den i mitt förvar".

Intressebevakning forts.

Ikraftträdande

- Intressebevakningsfullmakten är villkorlig. Det innebär att den träder i kraft då
 1. Fullmaktsgivaren i huvudsak har förlorat förmågan att sköta de ärenden som fullmakten gäller och då
 2. Magistraten har fastställt fullmakten med sin egen stämpel.

Till intressebevakningsfullmakten i original bör bifogas ett läkarutlåtande, som den blivande fullmäktigen har rätt att begära. Om fullmaktsgivaren vägrar gå till en läkarmottagning kan det också räcka med en utredning av en annan sakkunnig.

Eftersom intressebevakningsfullmakten träder i kraft först då det finns ett behov av den är det fullt möjligt att ändra eller återkalla fullmakten mellan dess uppgörande och dess fastställande. Ett återkallande sker vanligen så att fullmaktsgivaren tar tillbaka sin fullmakt och antingen förstör den själv eller ber befullmäktigade att göra det, i vittnes närvaro.

En intressebevakningsfullmakt behöver aldrig fastställas om man inte under sitt liv råkar ut för en sådan sjukdom eller ett sådant handikapp att man inte längre kan sköta sina egna angelägenheter.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Övervakning av intressebevakningsfullmäktigen

- Att sköta uppdraget omsorgsfullt innebär t.ex. att den befullmäktigade bör sköta tillgångarna med beaktande av fullmaktsgivarens intressen och inte se till exempelvis arvingarnas intressen. Den befullmäktigade bör också höra fullmaktsgivarens åsikt innan man vidtar en åtgärd, ifall detta är möjligt. Den befullmäktigade bör därtill hemlighålla fullmaktsgivarens privata angelägenheter, och hålla isär fullmaktsgivarens pengar från sina egna.
- Den befullmäktigades bokföringsskyldighet gäller fullmaktsgivarens tillgångar, skulder och andra händelser under redovisningsperioden. Den befullmäktigade bör på basis av sin bokföring vid behov kunna redogöra för hur fullmaktsgivarens tillgångar har använts. Alla viktiga kvitton bör sparas, speciellt allt som hör ihop med fullmaktsgivarens pengar.
- Magistraten övervakar vid behov den befullmäktigades verksamhet. "Vid behov" betyder att den befullmäktigade inte är skyldig att till magistraten regelbundet redogöra för sina åtgärder, såvida detta inte uttryckligen har angivits i fullmakten. Man kan således sköta sin huvudmans uppdrag smidigt, i enlighet med de önskemål fullmaktsgivaren tidigare har gett uttryck för.

Intressebevakningsfullmakt forts.

Övervakning av intressebevakningsfullmäktigen forts.

- Om det föreligger misstanke om missbruk inbegär magistraten en redogörelse för den befullmäktigades verksamhet. Uppgifter om att den befullmäktigade inte har skött sina uppgifter på vederbörligt sätt kan ha kommit t.ex. från banken, vårdhemmet eller någon anhörig.
- Egendomsförteckning: Varje befullmäktigad har emellertid en skyldighet gentemot magistraten. Man skall göra upp en förteckning över fullmaktsgivarens tillgångar vid tidpunkten för fullmaktens fastställande. Alla skulder och tillgångar samt de viktigaste inomsterna och utgifterna uppges.
- Då fullmakten upphör att gälla: Den befullmäktigade bör efter fullmaktsgivarens död till dennes arvingar lämna in en slutredovisning över hur hen har utfört sitt uppdrag, såvida man inte i fullmakten har antecknat att en dylik inte behövs.

Intressebevakning

Det yttersta sättet att trygga en persons intressen

- Om en person inte i förväg har sett till att vårdfrågorna och de ekonomiska frågor blir omskötta, så då kan man förordna en intressebevakare som tillvaratar personens intressen.
- En intressebevakare kan utses för en person som inte kan tillvarata sina egna intressen eller sköta sina personliga och ekonomiska angelägenheter, och dessa inte heller kan skötas på annat sätt. Oförmågan kan t.ex. bero på sjukdom eller ha någon annan motsvarande orsak.
- Intressebevakning kan gälla tillsvidare eller för en viss tid
- Intressebevakning är inte det smidigaste eller lättaste sättet att sköta ens ärenden.

Intressebevakning

Det yttersta sättet att trygga en persons intressen

- Processen sätts igång antingen genom ansökan eller anmälan
- Fastställs av domstol eller av magistraten
- Intressebevakaren antingen en anhörig eller en allmän intressebevakare
- Intressebevakaren får inte skänka bort egendom som hör till huvudmannen
- Intressebevakaren bör av magistraten ansöka om ett avgiftsbelagt tillstånd för betydande rättshandlingar, såsom försäljning av fastighet
- Intressebevakaren bör årligen inlämna en årsredovisning till magistraten
- Då uppdraget upphör bör en slutredovisning inlämnas till magistraten

Skillnader mellan intressebevakningsfullmakt och intressebevakning

- Intressebevakningsfullmakten blandas ofta ihop med intressebevakning. De betyder emellertid olika saker och har båda sin egen lagstiftning.
- Intressebevakningsfullmakten är ett dokument som en person gör medan denne ännu är frisk och som hålls i förvar så länge personen själv ännu är kapabel att sköta sina egna angelägenheter.
- Intressebevakning är däremot det sista alternativet när det gäller att trygga en persons intressen och den förordnas av magistraten eller av domstol.
- Intressebevakningsfullmaktens rättsliga grund är en personlig viljeyttring (L om intressebevakningsfullmakt)
- Intressebevakningens rättsliga grund är myndighetsbeslut (Lagen om förmyndarverksamhet).

Antalet fullmakter

Statistik

- Enligt magistratens statistik så fanns det i slutet av år 2017 sammanlagt 6173 intressebevakningsfullmakter (året innan 4538 st).
- På årsbasis finns det ungefär 70.000 st ikraftvarande intressebevakningar- och fullmakter.

Nyttiga internetsidor:

www.finlex.fi (lagstiftning mm), www.magistraten.fi (information om intressebevakningsfullmakter och intressebevakning och olika blanketter), www.oikeus.fi (information om intressebevakningsfullmakter och intressebevakning), www.suomi.fi (olika medborgartjänster), www.thl.fi (institutet för hälsa och välfärd. Information om bl.a. livstestamenten), www.valvira.fi (tillstånds- och övervakningsavdelningen för social- och hälsovården. Samlad information om bl.a. vårdvilja och vårdtestamenten).